
DUBLETELE MORFOLOGICE SUBSTANTIVALE ÎN LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ

Veronica Ionescu
Universitatea Ovidius Constanța

Doublets morphologiques des substantifs en roumain actuel (Résumé)

Cet article se propose de présenter la situation existante dans le roumain actuel, en ce qui concerne la présence des formes morphologiques doubles des substantifs (au singulier et au pluriel) et en même temps de comparer les indications offertes par les ouvrages normatifs et les formes utilisées par les sujets parlants.

0. De la cele mai vechi apariții ale unor lucrări normative, se constată tendința de a indica o singură posibilitate pentru scrierea, pronunțarea sau flexiunea cuvintelor înregistrate. Această tendință se explică prin faptul că noțiunea de normă sau de normare a limbii vizează unitatea și unicitatea variantelor literare. *Micul dicționar ortografic* (1953), *Dicționarul ortoepic* (1959) și *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație* (prima ediție 1960) se înscriu pe această linie, fiind rare cazurile în care se admit unele recomandări duble de pronunțare sau de flexiune (exemplu: *bulgăr(e), bulin(ă), la plural: cârje și cârji, vise și visuri*).

DOOM este o lucrare normativă care recunoaște existența unor variante libere, (uneori restrânse la anumite domenii) lărgind sfera recomandărilor duble pentru unul și același cuvânt. Aceste recomandări sunt notate în DOOM cu bară oblică între ele. Este necesar să precizăm că variantele admise în acest dicționar sunt variante existente în uzul limbii literare actuale. O trăsătură specifică a DOOM-lui este caracterul permisiv al normei. Se constată însă unele nemulțumiri față de acest aspect, deoarece unii cititori îl consideră incompatibil cu o lucrare normativă. După părerea lor o asemenea lucrare trebuie să se pronunțe clar asupra uneia sau alteia dintre formele cuvântului¹.

Mioara Avram definește aceste variante ca fiind folosite în “exprimarea neutră din punct de vedere stilistic, stând de obicei pe același plan și având adesea o pondere egală în limbă”.

Variantele înregistrate în dicționar sunt așezate într-o ierarhie, în sensul că prima variantă este cea de preferat. Este foarte dificil să se facă o distincție între variantele din normă și cele din uz; opțiunea specialiștilor pentru o normă dublă sau unică, sau pentru o formă sau alta a cuvântului poate fi susceptibilă de corectări.

¹ Mioara Avram, *Probleme ale exprimării corecte*, Editura Academiei R.S.R., București, 1987, p. 29.

Mioara Avram mai precizează că cititorii (respectiv vorbitorii) “interpretează răspunsul dublu sau multiplu ca reflectând fie incompetență, fie lipsa de curaj a celor chemați să se pronunțe”. Alți cititori, arată autoarea, aprobă acest procedeu dorind chiar și includerea unor variante existente în uzul actual sau chiar din perioade anterioare. Se constată dorința de a înscrie în dicționar variante existente în limba literaturii artistice. Din cauza acestei concepții i s-a reproșat DOOM faptul că nu admite în normă forme de plural care apar în scrierile unor poeți sau prozatori. De exemplu, forma de plural “aripe”, deși întâlnită frecvent în limbajul eminescian, nu este admisă de norma literară. Adepții acestei concepții nu își dau seama că există o diferență între limba literară și limba literaturii artistice și că lucrările normative se referă la formele și variantele admise în toate straturile funcționale ale limbii.

Respingerea din normă a acestor variante nu înseamnă că ele nu pot fi folosite în limba literaturii. Stilul beletristic poate folosi și chiar, adesea, folosește astfel de variante pentru a familiariza cititorul cu epoca respectivă.

DOOM “nu-și propune să recomande un anumit inventar de cuvinte presupuse a forma vocabularul limbii literare actuale, ci înregistrează și cuvinte regionale, învechite sau din vorbirea familiară”, în scopul de a oferi informații asupra întrebuirii lor corecte din punctul de vedere al normelor formale ale limbii literare.

Trebuie spus că dicționarul nu-și propune să explice la fiecare cuvânt de ce este corectă o formă și nu alta. Această explicație se obține prin consultarea unor tratate de ortografie, ortoepie și morfologie, lucrări din care se pot învăța principiile exprimării corecte, reguli și excepțiile lor.

Indicațiile normative pe care DOOM le furnizează sunt în conformitate cu normele din ÎOOP (ediția a III-a, 1971) și din *Gramatica limbii române* (ediția a II-a, 1962); aceste norme fiind aplicate la o listă de cuvinte care, în esență, este cea a *Dicționarului explicativ al limbii române* (1975) completată cu diferite alte surse lexicografice.

Contribuția *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic* constă în completarea normelor cu aspecte neavute în vedere, corectarea unor amănunte – corectare care se poate datora fie ca efect al unei aplicări consecvente a normelor înseși, fie ca efect al observării uzului consacrat – și, nu în ultimul rând, nuanțarea unor recomandări (admiterea existenței unor variante literare libere sau specializate pe anumite domenii).

Unii cercetători au comparat *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic* cu *Dicționarul explicativ al limbii române* din punctul de vedere al variantelor, pierzând din vedere că varianta din DOOM este definită ca variantă admisă de normă, iar varianta din DEX poate fi de obicei învechită, populară, regională, livrescă, nefiind un dicționar normativ. Mioara Avram consideră că faptul de a admite chiar și în măsură limitată variante sau forme duble este: “rezultatul unei selecții, variantele din normă sau normele duble îndeplinesc condiția unei norme; diferența specifică față de

normele unice (majoritare) este aceea dintre obligatoriu și facultativ, respectiv una sau două (eventual mai multe) posibilități”.

În concluzie, DOOM reprezintă în primul rând o lucrare normativă, deoarece indicațiile date sunt normative și nu corective: se recomandă scrierea, pronunțarea sau flexiunea corectă fără a se menționa variantele respinse. În al doilea rând, oferind rezolvarea completă a cazurilor, este un instrument de informare rapidă și “scutită de interpretări subiective din partea cititorilor”.

1. Neputând stabili un diagnostic exact al inovațiilor utile și inutile, am examinat substantivele românești care prezentau dublete de singular sau plural (vezi Anexa 1) și am încercat să observăm în ce măsură acest fenomen este cunoscut de vorbitor, dorind, în același timp, să constatăm unde și în ce proporție există abateri de la norma limbii române actuale. Articolul de față se bazează pe o listă de substantive care prezintă două sau mai multe forme de singular sau de plural. Aceste substantive au fost supuse analizei (analiză făcută cu ajutorul unui chestionar) în scopul de a observa care dintre forme, precizate de DOOM sau existente în uz, tinde să se generalizeze, fiind folosită frecvent și de un număr mare de vorbitori.

2. **Dubletul morfologic** reprezintă fenomenul prezenței simultane, în același stadiu de limbă, a două sau mai multe forme de singular sau de plural la un singur substantiv.

Dubletele morfologice substantivele au existat și în perioadele anterioare, deci ele nu reprezintă un fenomen specific limbii române actuale. S-a constatat că instabilitatea flexionară a substantivului e de natură să permită, ba chiar să provoace, utilizarea frecventă a două sau trei forme paralele la singular sau plural, de genul: *chibrite-chibrituri*, *hotele-hoteluri*, *nivele-niveluri*, *pardesie-pardesiuri* și altele.

În general, limba nu păstrează două forme ale aceleiași cuvânt având caracteristici morfologice și îndeplinind funcții sintactice asemănătoare.

Cuvintele flexionare au, de obicei, o singură formă pentru numărul singular, căreia îi corespunde o formă de plural. Totuși se întâlnesc uneori, fie la singular, fie la plural, câte două sau chiar trei forme. În general, în condițiile existenței în vorbire a unor substantive cu forme duble de singular sau plural, numai una este acceptată și de normele limbii literare. Există însă și situații în care variantele (flexionare) se specializează în anumite limbaje (tehnic, administrativ, științific, sportiv) modificându-și astfel forma de singular/plural. Această specializare face posibilă coexistența acestora fără a se produce confuzii.

Un exemplu în acest sens îl constituie propoziția “*cărbunii erau scoși din mină cu ajutorul unor **vagoneți***”, în care substantivul *vagoneți* s-a specializat în limbajul tehnic (vezi anexa 1). Parcurgerea DOOM, cea mai recentă și completă lucrare în care sunt stipulate normele morfologice ale limbii române literare, impune constatarea că, în majoritatea cazurilor, indicațiile referitoare la flexiunea substantivului, situează ca literară o singură formă, deși nu lipsesc situațiile în care

sunt acceptate mai multe (două) posibilități. Astfel, avem: *aștri-astre, brizbrize-brizbrizuri, ceremoniale-ceremonialuri, coarde-corzi, eșafoduri-eșafode, esofage-esofaguri, hamacuri-hamace, monoloage-monologuri, nivele-niveluri, tăvălugi-tăvăluguri, vise-visuri*, etc. (vezi anexa 1).

Având în vedere că cercetarea de față se întemeiază pe o statistică întocmită pe baza DOOM, ordinea în care sunt înregistrate variantele indică preferințele colectivului de autori. Scopul acestei lucrări îl constituie confruntarea indicațiilor din DOOM cu uzul limitat la nivelul vorbitorilor cu un anumit grad de instrucție, cu o anumită vârstă.

Am grupat materialul cercetat astfel:

- A. Substantive cu forme duble de singular.
- B. Substantive cu forme duble sau multiple de plural, din acestea făcând parte:
 - a) substantive cu forme de plural diferite având același înțeles;
 - b) substantive cu forme de plural distincte pentru înțelesuri diferite;
 - c) substantive cu forme de plural diferite, încadrându-se în genuri diferite.

2.1. Substantive cu forme duble de singular

Normele din DOOM înregistrează 766 de dublete substantivale, dintre care 77 sunt dublete de singular (vezi anexa 1).

Iorgu Iordan constata existența unor forme ale substantivului “după ambele genuri fie la singular sau la ambele numere”² și consideră că acest fenomen este “pur formal, fără temeii semantice: subiectele vorbitoare șovăie între masculin și feminin sau neutru” deoarece simțul lor lingvistic “nu le spune în mod absolut sigur, care dintre forme este mai potrivită cu sistemul morfologic românesc, pentru fiecare substantiv în parte”³.

Variațiile de acest fel, în lucrările normative mai recente, sunt soluționate, cel puțin în unele cazuri, diferit.

În cadrul acestei grupări, a substantivelor cu forme duble de singular, putem distinge două situații, și anume: substantive de tipul: *bulin-bulină, bulgăr-bulgăre*, care nu prezintă diferențieri semantice și pe care atât DOOM, cât și DEX le înregistrează (DOOM considerându-le corecte). Dimpotrivă, în cazul unor substantive de tipul: *poem-poemă, colind-colindă*, DOOM acceptă ambele forme pentru substantivul *colind(ă)* dar respinge varianta *poemă*, spre deosebire de DEX care admite folosirea ambelor forme ale substantivului *poem(ă)*, dar recunoaște ca fiind corectă doar forma *colind*.

A doua situație este reprezentată de substantive cu forme de singular ce prezintă diferențe în desinență, ceea ce are drept consecință, pe lângă modificarea

² Iorgu Iordan, *Limba română actuală – o gramatică a greșelilor*, Editura Socec & Co. S.A.R., București, 1947, p. 51.

³ *Ibidem.*, p. 52.

flexiunii, și modificarea înțelesului cuvântului respectiv. Din această categorie fac parte substantive ca: *basc-bască*, *fascicul-fasciculă*, *ordin-ordine*, *grup-grupă* cu pluralul *grupuri-grupe* și altele (vezi anexa1). În legătură cu substantivul *basc-bască*, DEX consideră că este vorba de același cuvânt, cu sensul de ‘beretă cu marginile întoarse înăuntru’⁴, *basc* fiind o formă învechită care tinde să fie eliminată din limbă. Dar substantivul *basc*, cu pluralul *bascuri*, nu este precizat în DEX, în contextul: și-a făcut o fustă cu **basc**; DOOM distinge cele două forme ale cuvântului. În cazul substantivelor enumerate mai sus, trebuie avut în vedere că ele circulă cu sensuri specializate, ambele forme, implicit cuvinte, fiind acceptate de limba literară.

Femininul *fasciculă* se folosește alături de masculinul *fascicul*, ambele având la bază franțuzescul *fascicule*. Cele două flexiuni de singular au devenit două cuvinte distincte prin diferențierea înțelesului:

- *Fascicul* - reunire de mai multe lucruri de același fel, așezate în mănunchi; se folosește în prezent în sintagme ca: *fascicul de raze* sau *fascicul luminos*;
- *Fasciculă* - se folosește pentru a denumi fiecare din părțile unei lucrări care se publică în etape succesive (exemplu: *Ultimele două fascicule ale romanului au apărut la interval de o săptămână*).

În concluzie, rezultă că s-a produs o diferențiere semantică prin utilizarea preferențială a formelor în domenii diferite, ajungându-se la două cuvinte distincte. Aceeași situație este întâlnită la substantivele: *ordin-ordine* (lat.*ordo, ordis*) și *grup-grupă* (fr. *groupe*) și altele.

Multe din aceste substantive sunt însoțite adesea de indicații referitoare la sfera lor de circulație, la natura lor etc. Aceste indicații sunt utile, deoarece aduc lămuriri asupra formei literare. Acest lucru se datorează faptului că atât la singular, cât și la plural există variante care circulă cu o frecvență apropiată de cea a formei literare.

2.2. Substantive cu forme duble sau multiple de plural

În această clasă avem următoarele categorii de substantive:

- a) substantive (feminine, masculine, neutre) cu plurale diferite având același înțeles;
- b) substantive (feminine, masculine, neutre) cu plurale distincte pentru înțelesuri diferite;
- c) substantive cu plurale diferite încadrându-se în genuri diferite.

2.2.1. Substantive cu forme de plural diferite având același înțeles

Normele din DOOM înregistrează 766 de dublete substantivale, dintre care 123 sunt substantive cu plurale diferite având același înțeles (vezi anexa 1).

⁴ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1984, p. 74.

În timp ce substantivele masculine au desinența “-I” la plural, substantivele feminine și neutre au un număr mai mare și mai variat de desinențe, fapt ce conduce la ezitări în stabilirea normelor.

În general substantivele feminine terminate la singular în **-Ă** formează pluralul cu desinențele **-E** sau **-I**. Destul de numeroase sunt substantivele cu dublete de plural, care se repartizează diferit în raport cu norma (vezi tabelul de mai jos):

SUBSTANTIV LA SINGULAR	PLURAL	
	Forma corectă	Forma greșită (neliterară)
CRATIȚĂ	CRATIȚE	CRĂTIȚI
CRAVATĂ	CRAVATE	CRAVĂȚI
CONFERINȚĂ	CONFERINȚE	CONFERINȚI
COPERTĂ	COPERTE	COPERȚI
CREDINȚĂ	CREDINȚE	CREDINȚI
CUNOȘTINȚĂ	CUNOȘTINȚE	CUNOȘTINȚI
PARADĂ	PARADE	PARĂZI
ULIȚĂ	ULIȚE	ULIȚI
UZINĂ	UZINE	UZINI

Există și situația inversă, când substantivele formează pluralul cu **-E** în loc de **-I**.

SUBSTANTIV LA SINGULAR	PLURAL	
	Forma corectă	Forma greșită (neliterară)
ARIPĂ	ARIPI	ARIPE
BARBĂ	BĂRBI	BARBE
BOALĂ	BOLI	BOALE
COALĂ	COLI	COALE
CUNUNĂ	CUNUNI	CUNUNE
GROAPĂ	GROPI	GROAPE
OGLINDĂ	OGLINZI	OGLINDE
PAGINĂ	PAGINI	PAGINE
ROATĂ	ROȚI	ROATE
ȘCOALĂ	ȘCOLI	ȘCOALE

În trecut erau socotite corecte formele *școale*, în sintagma *Casa școalelor*, *boale*, *roate*. Astăzi sunt socotite învechite, dar se mai păstrează și sunt folosite în expresii ca: *a băga în boale*, *a merge ca pe roate*, *a pune bețe în roate*.

Apariția pluralului în **-I** la substantivele feminine care îl formau în **-E** a fost explicată de Iorgu Iordan și Ion Coteanu prin “tendința de uniformizare a pluralului”⁵ și prin faptul că “fiecare feminin cu pluralul în **-I** se deosebește mai bine de singularul său și întărește astfel tendința de diferențiere”⁶.

Nu trebuie să uităm că cele două lucrări amintite se situează în perioade diferite de timp. De asemenea, în timp ce studiul lui Ion Coteanu se face din perspectivă limbii române actuale, cercetarea lui Iorgu Iordan este realizată din perspectiva metodei comparativ-istorice, în sensul că sunt avute în vedere “substantive vechi” și “substantive nouă cu gen dublu”⁷ la singular și plural.

În lucrarea *Tendințe actuale ale limbii române*, Alexandru Graur combină studiul stărilor actuale (sincronice) cu cel al stărilor trecute (diacronie), demonstrând că “studierea sistemului la un anumit nivel temporal, fără a se ține seama de evoluția limbii, nu este posibilă”⁸. De asemenea “trebuie examinate necesitățile actuale ale limbii, împrejurările în care ea se dezvoltă, pentru a se stabili dacă e probabil ca tendințele recunoscute pentru trecut să-și păstreze în continuare vigoarea”⁹.

Discutând două tipuri gramaticale în concurență (tipul cu **-E** și cel cu **-I**) constată că cele două variante “se cam echilibrează numeric”¹⁰. Astfel apare întrebarea “care din cele două forme se dezvoltă în dauna celeilalte”¹¹. Cercetătorul recurge la o bogată statistică realizată cu ajutorul DLRM: “am extras de la litera A, toate substantivele de declinarea I de origine neolatină (...) care formează imensa majoritate a împrumuturilor recente” (la fel procedeză și pentru literele B și C) și constată că la litera A, DLRM” înregistrează 151 de substantive cu forma în **-E** și doar 15 cu forma în **-I**, la literele B și C raportul dintre cele două forme fiind asemănător: 103 (-E)/14 (-I), respectiv 227 (-E)/31 (-I). De aici reiese clar că “tipul care se dezvoltă astăzi este cel în **-E** și aceasta constituie o revenire la modelul romanic”¹².

În unele cazuri însă, uzul a întărit aproape în egală măsură atât pluralul în **-E** cât și pe cel în **-I**. Ca urmare DOOM admite pentru substantivele *coardă* și *cârjă*, ambele forme de plural: *coarde-corzi* și *cârje-cârji* (vezi anexa 1). Această situație demonstrează că rezultatele oricărei statistici sunt discutabile.

⁵ Ion Coteanu, *Despre pluralul substantivelor neutre în românește*, în LL, I (1955), nr. 1, p. 105.

⁶ Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, București, 1956, p. 279-283.

⁷ Iorgu Iordan, *Limba română actuală – o gramatică a greșelilor*, ediția a II-a, București, 1956, p. 52.

⁸ *Op.cit.*, p. 16.

⁹ *Ibidem*, p. 18.

¹⁰ *Ibidem*, p. 118.

¹¹ *Ibidem*, p. 118.

¹² *Op. cit.*, p. 118

Dintre substantivele feminine terminate la singular în **-A** sau **-E**, unele, nume de materie, de lucruri sau de acțiuni, au pe lângă pluralul în **-I** sau **-E** și un plural în **-URI**. La unele dintre ele forma literară a rămas cea în **-I** (exemplu: *gâlcevă-gâlcevi*, nu *gâlcevuri*) iar la altele cea în **-URI** (exemplu: *leafă-lefuri*, *treabă-trebururi*, *vreme-vremuri*).

Formele *trebi* și *vremi* sunt folosite în limbajul artistic (Mihai Eminescu: *De ce ritmul nu ne-abate cu ispita-i de la trebi* și *De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii*). Aceste forme sunt arhaice; ele există azi ca forme de genitiv-dativ.

Alexandru Graur consideră că pluralele în **-I** s-au introdus în general la feminine “numai la nume de obiecte, la nume de ființe destul de rar, în primul rând acolo unde masculinul e format de la altă rădăcină sau cu alt sufix, sau unde poate exista un masculin și deci nu e un pericol de confuzie între genuri: *ciori*, *curci*, *maici*, *pisici*”¹³. Nu este vorba însă de o distincție absolută deoarece alături de forme ca *țărănci*, *figănci* apar *țarance*, *figance* (vezi anexele 1 și 2).

Cele mai discutate dintre desinențele de plural sunt cele ale substantivelor neutre, unde găsim forme cu **-E** și forme cu **-URI**.

În general ÎOOP indică de fiecare dată forma, deoarece nu există o regulă după care să ne putem ghida în toate cazurile. Lucrările de specialitate oglindesc fluctuațiile petrecute în timp privind adoptarea unei forme sau a alteia, uzul fiind în cele din urmă, ca și în alte cazuri, factorul hotărâtor în impunerea unei forme.

Alexandru Graur, în urma statisticii întreprinse pe DLRM confirmă părerile lui Iorgu Iordan: “raportul este mai mult în favoarea desinenței **-E**”¹⁴, constatând că la litera D există 39 de cuvinte cu pluralul în **-URI** și 93 cu pluralul în **-E**, la litera E – 24 de substantive cu pluralul în **-URI** și 88 în **-E**, iar la litera F – 30 în **-URI** și 72 în **-E**.

Așa cum am mai spus, statistica este discutabilă pentru că, pe de o parte, DLRM nu dă pluralul la toate substantivele (exemplu: *esofage*) și, pe de altă parte, această statistică a fost făcută numai pe trei litere.

Și Iorgu Iordan a constatat “tendința clară de a părăsi desinența **-URI** în favoarea desinenței **-E**”¹⁵.

Referindu-se în exclusivitate la substantivele extrase din DEX, Grigore Brâncuș demonstrează faptul că desinența **-URI** este proprie neutrelor neologice cu radical monosilabic sau terminate în vocală, precum și neutrelor cu o structură morfologică insuficient adaptată, iar desinența **-E** este specifică neutrelor polisilabice, de regulă celor derivate cu sufixe¹⁶.

¹³ Ibidem, p.124.

¹⁴ Ibidem, p.129.

¹⁵ *Limba română actuală*, p. 70-74.

¹⁶ Grigore Brâncuș, *Pluralul neutrelor în româna actuală*, în SCL, 2, 1978.

Ion Coteanu consideră că morfemul de plural **-URI** nu dispăre, că se mai folosește și la cuvinte noi, în funcție de accent și de lungimea cuvântului¹⁷.

Indicațiile normative din DOOM recomandă ca literară una dintre forme, optând pentru *chibrituri*, nu *chibrite*, *albușuri*, nu *albușe*, *hoteluri*, nu *hotele* (vezi anexa 1).

În această categorie, cea a neutrelor, întâlnim și substantive care formează pluralul cu desinența **-I**, dar, așa cum observa și Alexandru Graur, acestea sunt puțin numeroase (exemplu: *domenii*, *domicilii*, *elogii*, *exerciții*, *fluvii*, *funeralii* etc.). Aceste substantive (neologice) au intrat în limbă cu singularul în **-IU** sau **-LI**.

O situație specială avem în cazul substantivului *seminar* – intrat în limbă cu singularul în **-IU** – care și-a păstrat pluralul *seminarii*, dar, cu timpul, a început să se răspândească și un plural în **-E**: *seminare*. Avem de-a face cu o evoluție analogă cu cea a substantivului *laboratoriu*, folosit altă dată cu pluralul în **-II**; astăzi cuvântul este utilizat cu formele de *laborator*, *laboratoare*. Cu toate că limba literară a consfințit ca forme corecte *salariu* și *sanatoriu*, cu pluralele în **-II**, se mai întâlnesc și astăzi formele de singular *salar* și *sanator*, păstrând pluralul în **-II**¹⁸.

Față de aceste substantive, în cazul lui *auditor* și *auditoriu* avem de-a face cu două cuvinte diferite, în sensul că *auditor* este asociat cu sensul de *persoană care ascultă un curs*, o conferință etc.” iar *auditoriu* cu sensul de ”*publicul ascultător și sală de cursuri într-o școală (de grad superior)*”¹⁹.

La genul neutru întâlnim un număr mare de neologisme care tind, și ele, să se adapteze sistemului existent²⁰. Ca urmare neologismele cu singularul în **-I** accentuat sau **-U** accentuat au pluralul cu desinența **-URI**: *atuuri*, *tabuuri*, *derbiuri*, *schiiuri* etc.; tot astfel cele în **-O** formează pluralul tot cu **-URI**: *chimonouri*, *metrouri*, *studiouri*, *radiouri*, *zerouri*, etc.

În limbajul tehnicienilor și al inginerilor se întâlnesc frecvent substantive tratate flexionar ca masculine, pentru care lucrările normative recomandă forme de plural care le situează ca neutre: *element-elemente-elemente* (de calorifer), *vagonet-vagonete-vagonețe*, *robinet-robinete-robinețe* și altele (vezi anexa 1).

2.2.2. Substantive cu forme distincte de plural pentru sensuri diferite

Normele din DOOM înregistrează 766 de dublete substantivale, dintre care 484 sunt substantive cu plurale distincte pentru sensuri distincte (Anexa 1). Din această categorie fac parte substantive ca *arc*, cu pluralul *arcuri* (de vânătoare) și *arce* (de geometrie; deseori se folosește și pluralul *arcuri*), *blană* cu pluralul *blăni* (de vulpe, dar și lemn de construcție) și *blănuri* (piei prelucrate); aceste forme sunt mai

¹⁷ Ion Coteanu, *Despre pluralul substantivelor neutre în românește*, în LL, 1955, p. 103-107.

¹⁸ Vasile Breban, *Limba română corectă*, Editura științifică, București, 1973, p. 14.

¹⁹ DEX, Ed. Academiei R.S.R., București, 1984, p. 62.

²⁰ Ibidem, p. 14.

greu de deosebit între ele; tot astfel și pentru substantivele *brâu*: *brâie* (curea) și *brâuri* (joc), *cămin*: *cămine* (culturale) și *căminuri* (sobă), *canal*: *canale* (de irigație) și *canaluri* (în geografie), *cristal*: *cristale* (de cuarț) și *cristaluri* (porțelanuri).

2.2.3. Substantive cu plurale diferite încadrându-se în genuri diferite

Prezența a două sau trei forme de plural în flexiunea unuia și aceluiași substantiv implică adesea și o diferențiere de gen. Astfel, substantivele care denumesc atât planta cât și clasa de plante din care aceasta face parte au plurale corespunzătoare pentru fiecare utilizare în parte: *conifer*- plural *conifere* (clasa) și *coniferi* (arborele); trebuie menționat că ideea de clasă e cuprinsă numai în forma de plural. Alte exemple pentru substantive cu două forme de plural pentru genuri deosebite: *corp* cu pluralul *corpi* (chimie, fizică: *În apa filtrată se văd niște corpi străini*) și *corpuri* (*ale oamenilor, de casă*), *câmp* cu pluralul *câmpuri* (exemplu *Au înverzit câmpurile*) și *câmpi* (expresia *a bate câmpii*) (pentru alte exemple vezi anexa 1).

În cadrul acestei categorii întâlnim substantive cu trei forme de plural: *cot-coate-coți-coturi*, *cap-capete-capuri-capi*, și altele (vezi anexa 1).

Atunci când întâlnim o formă oarecare de singular (de exemplu *cap*) și diverse forme de plural (*capete-capuri-capi*) trebuie să ne întrebăm dacă acestea aparțin aceluiași gen gramatical²¹. Dacă răspunsul este negativ, concluzia este că avem de-a face cu mai multe cuvinte care, întâmplător, au aceeași formă la singular. În cazul de mai sus avem un cuvânt de gen masculin (*cap-capi*) și un neutru (*cap-capete*). Al treilea cuvânt, cu aceeași formă de singular, cel cu pluralul *capuri*, se integrează, ca și *cap-capete*, în genul neutru, dar neavând nici o legătură de înțeles cu celelalte două, căci el înseamnă *promontoriu*, este un cuvânt diferit de *cap-capete* și de *cap-capi*.

Un alt exemplu îl constituie substantivul *cot*, cu formele de plural *coți-coate-coturi*. În acest caz avem un substantiv de gen masculin: *cot-coți* (de pânză) și două forme: *coate-coturi*, care se interpretează, având o legătură de înțeles, de data aceasta, în genul neutru. Avem deci două cuvinte *cot* masculin cu pluralul *coți* și *cot* neutru cu două plurale *coate* și *coturi*, categorie de substantive care a fost, și ea, supusă cercetării.

3. Interpretarea rezultatelor oferite de chestionar

Așa cum am precizat de la început, obiectivul principal al lucrării îl constituie confruntarea indicațiilor din DOOM cu uzul.

În urma anchetei lingvistice întreprinse, am obținut o statistică (vezi anexa 1) din care se poate constata că în general sunt respectate și folosite normele existente în DOOM. În cazul substantivelor cu forme duble de singular, dicționarul a arătat că, pentru substantive ca *pendul(ă)*, 55 % din vorbitori preferă forma *pendulă*, 30 % forma *pendul* iar 15 % folosesc ambele forme; la substantivul *bulin(ă)*, 76 % folosesc

²¹ Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Garamond, București, 1996, p. 47.

forma *bulină*, 19 % *bulin* și 5 % ambele forme. Pentru substantivul *fascicul(ă)*, 91 % din subiecți preferă forma *fascicul*, 10 % forma *fasciculă* și 9 % - ambele forme.

De asemenea, s-a putut constata că vorbitorii sunt sensibili la diferențierea semantică: în cazul substantivului *partid(ă)*, 98 % folosind forma *partid* și numai 2 % forma *partidă*, în contextul *Fiecare partid(ă) trebuia să-și anunțe participanții în cursa electorală* (vezi anexa 2).

Pentru substantivele cu două forme de plural pentru același înțeles chestionarul a indicat următoarele rezultate: în cazul substantivului *seminar*, 49 % din subiecți preferă forma *seminare* și 51 %, forma *seminarii*. De aici reiese că forma *seminare* este destul de folosită și chiar am putea spune că se află în concurență cu forma *seminarii*.

Substantivul *țărăncă* este folosit de 74 % din vorbitori cu pluralul *țărănci* și de 24 % cu pluralul *țărance*, 2 % preferă forma *țărăncuțe* (pentru alte exemple vezi anexa 1).

În legătură cu substantivele tratate flexionar ca masculine pentru care lucrările normative recomandă forme de plural care le situează ca neutre, chestionarul a arătat următoarele forme: *elementi* (de calorifer) este preferată de 76 % din vorbitori față de 24 % care folosesc *elemente* (pentru context vezi anexa 2); pentru forma *vagoneți*, procentul de 49 % demonstrează o concurență cu forma *vagonete* (indicată de DOOM), formele *robineți* și *acumulatori* sunt utilizate de 52 %, respectiv 66 % din vorbitori. Se observă, din aceste rezultate, puternica influență a limbajului tehnic și științific asupra limbii literare.

Pentru categoria substantive cu plurale distincte pentru sensuri diferite, chestionarul a arătat că 91 % din vorbitori preferă forma *canale* (de exemplu) într-un context ca: *Au fost săpate canale pentru irigații* și doar 9 % forma *canaluri* (vezi anexele 1 și 2).

În cadrul ultimei categorii și anume cea a substantivelor cu plurale diferite și diferențe de gen, chestionarul a arătat că, într-un context de tipul *Am cumpărat trei cot(i) de pânză* 72 % din subiecți preferă forma *coți*, 10 % preferă forma *coturi* și 18 % forma *coate* (alte exemple se pot găsi în anexele 1 și 2). Considerăm că articolul a reușit să arate care este raportul dintre indicațiile normative și preferințele vorbitorilor familiarizați, într-un anumit grad, cu normele limbii literare.

Fără a epuiza însă bogatul material lingvistic oferit de vorbitorii nativi de limbă română (prin chestionar) cercetarea poate, într-o etapă viitoare, să confrunte situația prezentată de lucrările normative ale momentului cu cele viitoare.

4. Concluzii. Cercetarea efectuată asupra unui număr restrâns (100) de situații nu justifică niște concluzii categorice, dar permite unele constatări privind raportul dintre norma literară și uz.

a) O primă constatare ar fi faptul că, deși predomină situațiile în care uzul optează pentru forma indicată de DOOM și ÎOOP, sunt destul de numeroase situațiile

în care se constată o disociere între normă și preferințele vorbitorilor. Dacă în cazul dubletelor substantivale de singular ancheta a arătat că, în general, ierarhizarea normativă corespunde raporturilor de frecvență înregistrate în uz, în cazul dubletelor substantivale de plural s-a constatat că recomandările normative nu au fost întotdeauna respectate (de exemplu: *hamace*, *corzi*, *voiaje*, *țărănci* – forme de plural folosite de peste 60-70 % din vorbitori, dar pe care DOOM și ÎOOP le recomandă ca a doua formă). Pentru substantivele neutre înregistrate de DOOM cu două forme de plural (în *-e* și în *-uri*) s-a observat că vorbitorii ezită între cele două forme. Dacă acestor substantive (neutre) le este indicată o singură formă, aceasta este de cele mai multe ori respectată, existând însă și situații (20-30 %) în care s-a optat pentru o a doua formă de plural (fie în *-e*, fie în *-uri*) neînregistrată de lucrările normative.

b) O altă constatare este aceea că ancheta a permis testarea reacției vorbitorilor la tendința de disociere a unor cuvinte polisemantice în cuvinte distincte. Astfel, pentru substantivele asociind plurale distincte cu înțelesuri diferite ancheta a înregistrat opțiunea majorității vorbitorilor pentru forma contextual corectă (vezi: *bande/benzi*, *cireșe/cireși*, *ghivece/ghiveci*, *gheme/ghemuri* și altele).

c) Cunoașterea formelor corespunzătoare normei se corelează într-o anumită măsură cu gradul de instrucție și preocupările vorbitorilor (vezi: *ghem*, *ghiveci*, *cerebel*). Această constatare se întemeiază pe faptul că în unele situații, puțin numeroase, se constată că datorită influențelor limbajelor de specialitate (tehnico-științific, sportiv, medical) și, nu în ultimul rând, datorită cunoștințelor dintr-un anumit domeniu, preferințele vorbitorilor contravin recomandărilor normative.

d) Confirmarea sau infirmarea opțiunilor DOOM și ÎOOP este clar ilustrată prin termenii cu caracter tehnic. Pentru substantivele *pendul* și *pendulă*, așa cum am demonstrat, s-a observat că subiecții cu pregătire în domeniul tehnic-științific sesizând diferența semantică dintre ele au indicat forma contextual corectă. O situație specială am constatat la substantivele *element*, *vagonet*, *robinet* în legătură cu care vorbitorii au marcat diferența semantică prin folosirea a două forme diferite, în contexte pentru care atât DOOM cât și ÎOOP indicau o singură formă. Așadar, pentru substantivele pe care le întâlnim frecvent și în limbajul tehnic-științific ar trebui introdusă (în ÎOOP sau/și DOOM) această a doua formă, deoarece prin frecvența ei de folosire are o mare pondere în uz (peste 50 %), concurând singura formă recomandată de lucrările normative. Alegerea uneia dintre cele două forme a depins și de aria de răspândire a cuvântului respectiv. Astfel, pentru *element* și *robinet* am înregistrat o frecvență mai mare a formei de plural cu desinența *-i*, în timp ce pentru *vagonet*, raportul de folosire a celor două forme a fost înclinat în favoarea recomandărilor normative.

În consecință, nu credem că se pot face prognoze, nici măcar aproximative, asupra tendinței de evoluție, pe de o parte, a raportului dintre norma literară și uz, și, pe de altă parte, a relațiilor existente între diferitele forme de plural sau singular ale dubletelor substantivale (care dintre ele se va impune și care va trece în fondul pasiv).

ANEXA 1

Substantive cu formă dublă de singular
(pentru același sens)

Nr crt	Cuvânt	Desinență			
		a	Ø	ă	Ø;ă
1	Buline	-	19%	76%	5%
2	Fragi	-	48%	52%	-
3	Turturele	50%	-	46%	4%
4	Ulcele	50%	-	46%	4%

Substantive cu formă dublă de singular
(pentru sensuri diferite)

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		Ø	ă	Ø;ă
1	Fascicule	81%	10%	9%
2	Partide	98%	2%	-
3	Pendule	30%	55%	15%

Substantive cu forme duble sau multiple de plural
(pentru același sens)

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		e	i	uri
1	Abțibild	9%	-	91%
2	Acumulator	34%	66%	-
3	Albuș	5%	-	95%
4	Antidetonant	61%	39%	-
5	Astru	59%	41%	-
6	Atriu	-	99%	1%
7	Bici	86%	-	14%
8	Blestem	86%	-	14%
9	Briceag	53%	-	47%
10	Brizbriz	24%	-	76%
11	Cabaret	79%	-	21%
12	Cană	9%	91%	-

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		E	i	uri
13	Ceremonial	56%	-	44%
14	Cerebel	49%	14%	37%
15	Chibrit	24%	-	76%
16	Ciocolată	60%	40%	-
17	Ciucur	-	100%	-
18	Clin	-	63%	37%
19	Coardă	22%	78%	-
20	Conservator	34%	66%	-
21	Coșciug	85%	-	15%
22	Crucifix	51%	-	49%
23	Difuzor	100%	-	-
24	Eșafod	68%	-	32%

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		e	i	uri
25	Esofag	52%	-	48%
26	Element	98%	2%	-
27	Festival	26%	-	71%
28	Ghid	-	39%	61%
29	Ghețar	12%	88%	-
30	Ghicitoare	86%	14%	-
31	Gălușcă	55%	45%	-

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		E	i	uri
48	Restaurant	98%	-	2%
49	Sacoșă	62%	38%	-
50	Secerătoare	32%	68%	-
51	Semănătoare	74%	26%	-
52	Seminar	49%	51%	-
53	Șevalet	25%	-	75%
54	Straie	95%	-	5%

32	Hamac	76%	-	33%
33	Ibric	78%	-	12%
34	Jerseu	49%	-	51%
35	Legăturică	55%	45%	-
36	Metal	98%	-	2%
37	Monolog	18%	-	82%
38	Necrolog	27%	20%	53%
39	Nivel ₁	67%	-	33%
40	Nivel ₂	59%	-	41%
41	Obicei	18%	-	82%
42	Observator*	52%	48%	-
43	Palat	98%	-	2%
44	Pardesiu	78%	-	22%
45	Pașaport	96%	-	4%
46	Privighetoare	2%	98%	-
47	Putinică	48%	52%	-
55	Sufleu	30%	-	70%
56	Tăvălug	29%	32%	39%
57	Titirez	48%	52%	-
58	Toartă	56%	44%	-
59	Trabuc	37%	-	63%
60	Țărancă	26%	74%	-
61	Țeapă	26%	74%	-
62	Vagonet*	51%	49%	-
63	Veac ₁	-	2%	98%
64	Veac ₂	-	9%	91%
65	Versant	20%	79%	1%
66	Vis	72%	-	28%
67	Voiaj	86%	-	14%
68	Vreji	-	19%	81%
69	Vreme ₁	-	2%	98%
70	Vreme ₂	-	2%	98%

**Substantive cu forme duble sau multiple de plural
(pentru sensuri diferite)**

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		E	i	uri
1	Bandă ₁	10%	90%	-
2	Bandă ₂	95%	5%	-
3	Bob ₁	94%	6%	-
4	Bob ₂	20%	80%	-
5	Buton ₁	8%	92%	-
6	Buton ₂	95%	5%	-
7	Cap	77%	3%	20%
8	Canal	91%	-	9%
9	Cămin	98%	-	2%
10	Cireașă	88%	12%	-
11	Cîrcel	9%	91%	

Nr crt	Cuvânt	Desinență		
		e	i	uri
12	Complex	60%	-	40%
13	Cot ₁	98%	1%	1%
14	Cot ₂	18%	72%	10%
15	Element*	24%	76%	-
16	Ghem	72%	-	28%
17	Ghiveci ₁	85%	5%	10%
18	Ghiveci ₂	7%	-	93%
19	Gogoașă	12%	84%	-
20	Robinet*	48%	52%	-
21	Tunel	51%	-	49%

NOTĂ:

* cuvânt specializat în limbajul științific, tehnic;
1,2 trimiteri la contextele care apar în chestionar (Anexa 2)

ANEXA 2 (CHESTIONAR)

Cerință: Să se completeze spațiile libere cu cea mai potrivită formă a cuvântului.

1	La magazinul din colț nu se găsesc <i>benzi</i> de magnetofon.	(bandă)
2	Îmi aprind țigara, folosind o cutie de <i>chibrituri</i> .	(chibrit)
3	Mi-ar plăcea să asist la desfășurarea unor <i>ceremoniale</i> / <i>ceremonialuri</i> .	(ceremonial)
4	Locuia într-un bloc cu patru <i>nivele</i> / <i>niveluri</i> .	(nivel)
5	Au fost săpate <i>canale</i> pentru irigații.	(canal)
6	Apăruse la petrecere împodobită cu fel și fel de <i>brizbize</i> / <i>brizbizuri</i> .	(brizbiz)
7	Poliția încearcă și uneori reușește să prindă unele <i>bande</i> de infractori.	(bandă)
8	Câte <i>pardesie</i> / <i>pardesiuri</i> ți-ai putea cumpăra de la magazin?	(pardesiu)
9	În ultimul timp am avut numai <i>visuri</i> / <i>vise</i> ciudate.	(vis)
10	În mijlocul pieței erau pregătite <i>eșafoduri</i> / <i>eșafode</i> pentru executarea celor patru hoți.	(eșafod)
11	Pisicii îi plăcea să se joace cu niște <i>gheme</i> de lână.	(ghem)
12	Bătrâna își agonisise pentru iarnă niște <i>legături</i> / <i>legăturici</i> de lemne.	(legăturică)
13	De mic purta povara <i>blesteme(lor)</i> părintești.	(blestem)
14	Discuția se purtase la cele mai înalte <i>nivele</i> / <i>niveluri</i> .	(nivel)
15	Cândva, fiecare elev trebuia să aducă două <i>ghivece</i> de flori pentru "înfrumusețarea" clasei.	(ghiveci)
16	Nefiind din partea locului nu era obișnuit cu acele <i>obiceiuri</i> .	(obicei)
17	Am recitat cu plăcere câteva <i>monoloage</i> / <i>monologuri</i> celebre din I.L. Caragiale.	(monolog)
18	Cărbunii erau scoși din mină cu ajutorul unor <i>vagonete</i> .	(vagonet)
19	La magazinul de antichități văzusem o <i>pendulă</i> care s-ar fi potrivit în camera de zi.	(un/ o pendule)
20	Crezând că face o glumă bună a desfăcut în prima seară câteva <i>hamacuri</i> / <i>hamace</i> ale colegilor mai mici.	(hamac)
21	Relatându-mi cele petrecute în ajun îmi turnase <i>gogoși</i> , crezând că eu nu aveam habar de acele evenimente.	(gogoșă)
22	Din acele <i>jerseuri</i> / <i>jersee</i> frumos colorate îți puteai face o rochie pentru Balul Bobocilor.	(jerseu)
23	<i>Boabe(le)</i> de grâu se împărțiaseră prin toată curtea și micuțele orătării profitau de acest lucru.	(bob)
24	Când mă gândesc la acele <i>vremuri</i> / <i>vremi</i> retrăiesc momente fericite din viața mea.	(vreme)
25	Pentru acea prăjitură ai nevoie de cinci <i>albușuri</i> .	(albuș)

26	Încearca să-și ghicească viitorul dându-i în <i>bobi</i> și mergând la <i>ghicitoare</i> .	(bob) (ghicitoare)
27	<i>Capete(le)</i> de pod se fisuraseră și exista pericolul unei prăbușiri.	(cap)
28	Oamenii bătrâni obișnuiesc să spună în loc de "iau o pastilă", "iau o <i>bulină</i> / <i>un bulin</i> ".	(un / o bulin(ă))
29	Din stofa aceea voia să-și facă o fustă în patru <i>clini</i> .	(clin)
30	Reușise să se îmbogățească făcând <i>coșciuge</i> .	(coșciug)
31	În urma inundațiilor multe <i>țărance</i> / <i>țărănci</i> rămăseseră fără adăpost.	(țărancă)
32	Având ca pasiune desenul, își cumpăraseră câteva <i>șevalet</i> / <i>șevaleturi</i> și o mulțime de acuarele	(șevalet)
33	Pentru lucrările agricole aveau nevoie de niște <i>secerătoare</i> noi.	(secerătoare)
34	Asculta cu plăcere cântecul câtorva <i>privighetoare</i> .	(privighetoare)
35	Bijuteriile pe care le cumpăraseră nu erau din <i>metale</i> prețioase.	(metal)
36	În cartierul meu se află mai multe <i>complexuri</i> sportive.	(complex)
37	Spune că a îndepărtat spiritele rele cu ajutorul unor <i>crucifixe</i> / <i>crucifixuri</i> .	(crucifix)
38	Ecuatiei îi lipseau niște <i>elemente</i> .	(element)
39	Fusese invitată la numeroase <i>festivaluri</i> de muzică ușoară.	(festival)
40	Supa cu <i>găluște</i> era mâncarea ei preferată.	(gălușcă)
41	Trebuiau recuperate niște <i>seminarii</i> / <i>seminare</i> de literatură.	(seminar)
42	Mergea adesea la furat de <i>cireșe</i> .	(cireașă)
43	Își făcea loc dând din <i>coate</i> .	(cot)
44	Caloriferului îi lipseau niște <i>elementi</i> .	(element)
45	Obișnuia să consulte o mulțime de <i>ghizi</i> (persoane) / <i>ghiduri</i> (carte) până să-și aleagă o excursie.	(ghid)
46	Primise în dar o <i>turturea</i> / <i>turturică</i> .	(turturele)
47	Recent s-au descoperit niște <i>tuneluri</i> / <i>tunele</i> care fuseseră construite acum o mie de ani.	(tunel)
48	Se visase trăind acum trei <i>veacuri</i> .	(veac)
49	Își cumpăraseră din târg o <i>ulcea</i> / <i>ulcică</i> .	(ulcele)
50	<i>Atriumurile</i> / <i>atriile</i> sunt compartimente ale inimii cu importanță funcțională redusă.	(atriu)
51	Verificase fiecare <i>fasciculă</i> (dintr-o lucrare) / <i>fascicul</i> .	(fascicule)
52	Fuseseră date în folosință câteva <i>cămine</i> studentești.	(cămin)
53	Nu avea în casă foarte multe <i>căni</i> .	(cană)
54	Inscripțiile descoperite reprezentau niște <i>necrologuri</i> .	(necrolog)
55	În ziua aceea făcuse mai multe <i>ibrice</i> de cafea.	(ibric)
56	Își cumpăra mai multe <i>ciocolate</i> decât putea mânca.	(ciocolată)
57	A cumpărat trei <i>coți</i> de pânză.	(cot)
58	S-au scurs lungi <i>veacuri</i> de la cele întâmplare.	(veac)
59	Îi plăcea să colecționeze <i>bricege</i> .	(briceag)
60	Obișnuia să-și piardă nopțile prin <i>cabarete</i> .	(cabaret)

61	Când înota, frecvent I se puneau <i>cârcei</i> .	(cârcel)
62	Oalei i s-au rupt ambele <i>toarte / torți</i> .	(toartă)
63	Cele cinci <i>esofage / esofaguri</i> studiate prezentau tipuri diferite de leziuni.	(esofag)
64	Își ținea brânza în niște <i>putinele / putinici</i> .	(putinică)
65	Fetele își cumpăraseră mai multe <i>straie</i> de sărbătoare.	(straie)
66	Pentru drumul la Londra aveau nevoie de cinci <i>pașapoarte</i> .	(pașaport)
67	Îi plăcea să fumeze <i>trabucuri</i> foarte aromate.	(trabuc)
68	Avea obiceiul să mănânce la cele mai bune <i>restaurante</i> .	(restaurant)
69	Umblând desculț, îi intraseră niște <i>țepe / țepi</i> în talpă.	(țepă)
70	Spera să vină <i>vremuri / vremi</i> mai bune.	(vreme)
71	Cumpăraseră niște <i>robinete</i> deoarece dorea să-și schimbe instalația sanitară.	(robinet)
72	<i>Sufleuri(le)</i> de ciocolată sunt mai bune decât cele cu fructe.	(sufleu)
73	Plecaseră în Franța cu gândul să viziteze vechile <i>palate</i> .	(palat)
74	S-a întors din piață cu multe <i>sacoșe</i> .	(sacoșă)
75	La bunica ei mâncaseră cele mai bune <i>ghiveciuri</i> .	(ghiveci)
76	Avea nevoie de niște <i>acumulatoare / acumulatori</i> .	(acumulator)
77	Răscoleau pământul cu ajutorul unor <i>tăvălugi / tăvăluguri</i> .	(tăvălug)
78	Se învârteau în jurul lui ca niște <i>titirezi / titireze</i> .	(titirez)
79	Lovindu-se de niște <i>ghețari</i> , vaporul se scufundă.	(ghețar)
80	Cu ajutorul unor <i>observatori</i> (persoane) / <i>observatoare</i> (astronomice) s-au studiat niște <i>aștri / astre</i> din constelația Gemenilor.	(observator) (astru)
81	Dorea să-și cumpere niște <i>butoni</i> .	(buton)
82	Își împodobise pelerina cu niște <i>ciucuri</i> .	(ciucur)
83	În ceea ce privește ideile politice erau niște <i>conservatori</i> (persoane) / <i>conservatoare</i> (instituție).	(conservator)
84	În sala de spectacol erau amplasate niște <i>difuzoare</i> .	(difuzor)
85	Fiecare <i>partidă</i> a durat trei ceasuri.	(partide)
86	Avea nevoie de niște <i>antidetonaante / antidetonanți</i> .	(antidetonaant)
87	În calculator descoperise existența unor <i>virusuri / viruși</i> .	(virus)
88	A cumpărat câteva <i>bice</i> .	(bici)
89	Pentru lucrarea de diplomă trebuia să studieze niște <i>cerebele / cerebeluri</i> .	(cerebel)
90	Violoncelului i s-au rupt niște <i>coarde / corzi</i> .	(coardă)
91	Nu știa pe care dintre <i>butoane</i> să apese.	(buton)
92	Vroia să-și cumpere de la librărie câteva <i>abțibilduri</i> .	(abțibild)
93	Pentru concurs alpinistul a ales niște <i>versante / versanți</i> greu de urcat.	(versant)
94	Vroia să facă niște <i>voiajuri / voiaje</i> în Orient.	(voiaj)

95	Fiecare <i>partid</i> trebuia să-și anunțe participanții în cursa electorală.	(partide)
96	Trebuia să îndepărteze niște <i>vrejuri</i> / <i>vreji</i> care se uscaseră.	(vrej)
97	Orice <i>fragă</i> are propriul gust.	(fragi)
98	De la fermă au fost furate niște <i>semănători</i> .	(semănătoare)

BIBLIOGRAFIE SI ABREVIERI

- Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, Editura Academiei R.S.R., București, 1987.
- Avram, Mioara, *Despre norma gramaticală*, în LR, nr. 4 / 1977, p. 365-368 și nr. 1 / 1986.
- Beldescu, G., *Ortografia actuală a limbii române*, Editura științifică și Enciclopedică, București, 1985.
- Breban, Vasile (coord.), *Limba română corectă – probleme de ortografie și lexic*, Editura științifică, București, 1973.
- Brîncuș, G., *Pluralul neutrelor în româna actuală*, SCL, 1978, nr. 3, p. 253-262.
- Costinescu, Mariana, *Normele limbii literare în gramaticile românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1979.
- Coteanu, Ion, *Despre pluralul substantivelor neutre în românește*, în LL, I, 1955, nr. 1.
- Coteanu, Ion, *Cuvinte noi și cuvinte vechi (note de cultivare a limbii)*, LR, 1959, nr.2, p. 76-79.
- Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Garamond, București, 1996.
- Coșeriu, Eugen, *Sistema, Norma y Habla*, în *Revista e la facultad e humanidades y ciencias*, Montevideo, VI, 1952, nr. 9, p.113-182.
- DEX: *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1984.
- DOOM: *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic*, Editura Academiei R.S.R., București, 1982.
- Gramatica limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Academiei, 1962.
- Graur, Alexandru, *Limba corectă*, București, 1963.
- Graur, Alexandru, *Tendențe actuale ale limbii române*, Editura științifică, București, 1968.
- Guțu Romalo, Valeria, *Abaterea lingvistică*, LR, 1961, nr. 6, p. 528-538.
- Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșeală*, Editura științifică, București, 1972.
- Guțu Romalo, Valeria, *Morfologia structurală a limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1968
- Iordan, Iorgu, *Limba română actuală – o gramatică a greșelilor*, ediția a II-a, Editura Socec & CO. S.A.R., București, 1947.
- Iordan, Iorgu, *Limba literară. Studii și articole*, Craiova, 1977.
- Iordan, Iorgu, *Despre inovație în limbă*, în SCL, 1960, nr. 3, p. 519-526
- Iordan, Iorgu (coord.), *Istoria lingvisticii românești*, Editura științifică și Enciclopedică, București, 1979.
- ÎOOP: *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, București, 1983, 1984, 1985.
- Pană, Gabriela Dindelegan, *În sprijinul variantelor literare libere*, SCL, nr. 5 /1983.
- Pană, Gabriela Dindelegan, *Reflecții pe marginea modificărilor unor norme morfologice ale limbii române literare*, AUB-LLR, 1980, p. 131-136.